

نپال از شورش تا حکومت

کشور نپال در سال ۱۹۹۰ حکومت مطلقه را به دموکراسی چند حزبی تغییر داد. در سال ۱۹۹۶ درست شش سال بعد، مائویست‌های شورش‌گر دست به فعالیت‌های مسلحانه زدند که این شورش‌ها منجر به کشته شدن حدود ۱۳۰۰۰ نفر گردید. در نوامبر ۲۰۰۶، شورشیان و حکومت با هم آشتی کردند که در نتیجه منجر به لغو حکومت مطلقه سلطنتی شد. سپس حکومت به رهبری مائویست‌ها قدرت را بعد از یک انتخابات ملی در ۲۰۰۸ به دست گرفت. اکنون این کشور با مشکلات حقیقت‌یابی، فرآیند عدالت انتقالی و مسئولیت‌پذیری و رسیدگی به جرایم ضدبشری در گذشته رو بروست.

شرح وقایع به ترتیب زمان

۱۹۹۶ در نپال، وقایعی رخ داده‌اند که هریک از آن وقایع، تاریخ دردناک جنایت‌ها و تخطی‌های حقوق بشری می‌باشند. به طور مثال در ۱۹۹۶ حزب کمونیست نپال (مائویست‌ها) برای به زیر کشیدن نظام سلطنت دست به قیام مسلحانه زدند و این قیام را در مناطق دور افتاده رهبری کردند.

۲۰۰۱ یکی از حوادثی که در این سال‌ها رخ داد، حادثه قتل شاه کشور است. در سال ۲۰۰۱ شاه بریندا به دست نایب السلطنه دینپندا به قتل رسید. سپس ملکه اشواریا و دیگر اعضای خانواده سلطنتی بعد از این واقعه خودشان را می‌کشند. بعد از کشته شدن شاه، پریس گیاندرتا تاج شاهی بر سر گذاشت و بر اریکه قدرت تکیه زد. بعد از تاج‌گذاری، ناگهان مائویست‌ها دست به حمله مسلحانه‌ای زدند که در طی چهار روز یک صد کشته به جای گذاشت. حکومت حالت اضطرار اعلام می‌کند. این در حالی است که صدها نفر در جریان جنگ شورشیان و حکومت به قتل می‌رسند.

۲۰۰۳ از دیگر حوادث و رخدادها نپال در برهه‌های خطرناک جنگ، صلح و آتش‌بس بین شورشیان و حکومت می‌باشد. در سال ۲۰۰۳ شورشیان و حکومت به منظور رسیدن به صلح آتش‌بس کردند. این آتش‌بس منجر می‌شود به این‌که مائویست‌ها بیرون شوند.

پس زمینه

کشور نپال در سال ۱۹۹۰ وارد دوره تازه سیاسی گردید. این تغییر منجر به بحران‌های اجتماعی شد که در اثر آن طیف وسیع نقض حقوق بشر شکل گرفت. بحران وقتی شکل گرفت که این کشور در اثر یک حرکت عمومی منجر به تأسیس سلطنت مشروطه و دموکراسی چند حزبی شد. حکومت جدید نتوانست که به نابرابری‌های آشکار اقتصادی و سیاسی سر و سامان بدهد. این حکومت در برابر فساد گسترده زانو خم کرد و نتوانست بر گستره فساد فایق آید، لذا آتش خشم مائویست‌ها شعله‌ور گردید. مائویست‌ها در سال ۱۹۹۶ دست به شورش زدند. و این شورش منجر به خشونت‌های بیشتر و آشفته‌گی‌های اجتماعی گسترده‌تر گردید.

پادشاه گیانندرا در سال ۲۰۰۵ بر اریکه قدرت تکیه زد. احزاب مهم سیاسی نپال نیز با مائویست‌ها پیوستند. شاه بر اثر اعتراض‌های روزمره توسط مائویست‌ها و شرکای جدید سیاسی و گروه‌های جامعه مدنی، مجبور شد تا از قدرت مطلقه صرف نظر کند. مائویست‌ها و شرکای جدیدشان بعد از امضای قرارداد صلح فراگیر در نوامبر ۲۰۰۶، حکومت موقت به وجود آوردند و قانون اساسی موقت را پذیرفتند. شورشیان قبلی در انتخابات ۲۰۰۸ توانستند که بیشترین کرسی را در مجمع قانون اساسی از آن خود سازند. سپس آنان حکومت ائتلافی را تشکیل دادند که در آن "پوشپا کمال دهال" رهبر مائویست‌ها که به پارچندا نیز معروف است، مقام صدر اعظمی را به دست آورد.

وعده‌های انجام نشده

قرارداد صلح فراگیر با آن‌که مبنای کمیسیون برای مفقودشدگان، کمیسیون حقیقت‌یابی و مصالحه و برنامه‌ای برای جبران خسارت قربانیان خشونت‌ها شد، ولی تا کنون عملاً هیچ یک از این کمیسیون‌ها ایجاد نشده است و برنامه جبران خسارت و تأدیه غرامت هنوز شروع نگردیده است. مائویست‌ها و چند حزب مهم دیگر در آگست ۲۰۰۸ قراردادی را امضا کردند و متعهد شدند که "اردوی مائویست‌ها برای آزادی مردم" باید در طی شش ماه با اردوی ملی نپال ادغام گردد. مسئولین در این عرصه به پیشرفت‌های اندکی دست یافته‌اند.

از آنجایی که حقیقت‌یابی و تأمین عدالت و مسئولیت‌پذیری پیشرفت نکرده‌اند، لذا این خطر احساس می‌شود که میراث‌های نقض حقوق بشر در گذشته مانع صلح دوامدار و امنیت گردد. مردمانی که در زمان جنگ مائویست‌ها و دولت قربانی شده‌اند، لبریز خشم و

ادامه شرح وقایع

۲۰۰۵ شاه جیانندرا در ۲۰۰۵ وضعیت اضطراری اعلام کرد و به بهانه دفاع در مقابل مائویست‌ها، قدرت کامل را به دست گرفت. سپس بعد از دو ماه به اثر فشارهای بین‌المللی وضعیت اضطراری را لغو کرد. اما مائویست‌ها همچنان از مقاومت دست برنداشتند و احزاب مخالف به توافق رسیدند که برای اعاده دموکراسی، برنامه‌هایی را اتخاذ کنند.

۲۰۰۶ بر اثر هفته‌ها اعتراض خشونت‌آمیز، در سال ۲۰۰۶ شاه مجبور شد که پارلمان را دوباره سرکار کند. پارلمان، به اتفاق آرا روی منحصر کردن قدرت شاه رأی دادند و البته برای اولین بار بعد از سه سال گفتگوی صلح میان حکومت و مائویست‌ها شروع گردید.

مائویست‌ها و حکومت در سال ۲۰۰۶ قرارداد صلح امضا کردند، بدینسان به ۱۰ سال ناآرامی پایان داده شد و پرونده جنگ‌ها و شورش‌ها بسته گردید. در اثر این قرارداد صلح، شورشیان موافقت کردند که به حکومت انتقالی بپیوندند و سلاح‌هایشان را تحت نظارت سازمان ملل تسلیم دهند.

۲۰۰۷ شورشیان در سال ۲۰۰۷ وارد پارلمان گردیدند و به حکومت اضطراری پیوستند. اما بعد از این که مائویست‌ها دولت را به منظور از بین بردن حکومت سلطنتی ترک کردند، انتخابات برای شورای قانون اساسی به تأخیر افتاد. در نهایت شورای قانون اساسی در ماه دسامبر به تصویب پارلمان رسید.

۲۰۰۸ مائویست‌ها در آپریل ۲۰۰۸ در طی انتخابات ملی، بسترین کرسی در شورای قانون اساسی را از آن خود کردند. در ماه می، شاه قصر را ترک کرد، بدین گونه پایان پرونده پادشاهی نپال بسته شد و حکومت جمهوری اعلان شد. سپس "رام باران یاداف" در ماه جولای، به عنوان اولین رئیس جمهور بر اریکه قدرت تکیه زد. متعاقباً مائویست‌ها در ماه اگست حکومت ائتلافی تشکیل دادند که در نتیجه، پوشا کمال دهال (پراچندا) رییس آنان به نخست وزیری رسید.

تفر هستند. احتمال می‌رود که اگر دولت جدید نتواند بر میراث جنگ تفوق یابد و به وعده‌هایی چون تشکیل دادن بورد تحقیق و تفحص از حوادث اخیر و ادغام اردو، عمل نتواند، حکومت قانون تضعیف شود و این موجب شده که توسعه فرهنگ احترام به حقوق بشر در معرض تهدید قرار بگیرد.

صدای نپالی‌ها برای تحقق عدالت انتقالی

مرکز بین‌المللی عدالت انتقالی و انجمن دفاع، فعالیت‌های خود را درباره قربانیان جنگی و ناقضین حقوق بشر در محورهای کاری زیر آغاز کرده است:

۱- حقیقت یابی

یکی از محورهایی که آی‌سی‌تی‌جی و انجمن دادخواهی کارشان را شروع کردند، پروسه حقیقت‌یابی است. نظرخواهی‌ها نشان داده است که در مناطق مختلف، گروه‌های قومی مختلف از تحقیق درباره نقض حقوق بشر در گذشته و ثبت و ضبط وقایع تاریخی تخطی‌ها و نقض‌های حقوق بشری استقبال کرده‌اند. همچنین در نظرخواهی‌هایی که شده است، آنان خواستار ایجاد کمیسیون مفقودشدگان و حقیقت‌یابی و مصالحه شده‌اند.

۲- عدالت

بررسی‌ها نشان داده‌اند که نود و نه درصد از افرادی که از آنان نظرخواهی شده است، خواهان محاکمه و مجازات متهمین به نقض حقوق بشر شده‌اند. از مجموع نظردهندگان و نظرخواهی‌شده‌ها، شصت و نه درصد خواهان تدویر محاکمه ملی متهمین در خود نپال شده‌اند. شرکت‌کنندگان پروسه نظردهی، نظر دادند که قانون فعلی ممکن است برای پیگرد و تعقیب قضایی در داخل به اندازه کافی مؤثر نباشد. اکثر نظرخواهی‌شده‌ها بالاتفاق گفتند که محاکمه باید در طی دو سال شروع شود.

۳- جرم‌های مهم و جرم‌های کمتر مهم

برخی از شرکت‌کنندگان در پروسه نظرخواهی، جرایم را به دو دسته جرم مهم و جرم قابل عفو تقسیم‌بندی کردند. تقریباً چهار تن از پنج نفر شرکت‌کنندگان، از تفکیک مرتکبان به جرم‌های مهم و جرم کمتر مهم حمایت کردند و خاطر نشان کردند که می‌شود با مکانیسم جایگزین و یا عفو با گروه دوم برخورد گردد.

۴- جبران خسارت

اکثریت بزرگ و قابل توجهی از کسانی که در پروسه نظرخواهی نظر دادند، خواهان تطبیق برنامه جبران خساره و تأدیه غرامت برای قربانیان بودند. آنان اظهار کردند که در برنامه تأدیه غرامت و جبران خساره بیشتر زنان، کودکان و گروه‌های حاشیه‌ای مانند دالیت‌ها مورد توجه قرار بگیرد.

۱۳۸۸

درباره مرکز بین‌المللی عدالت انتقالی (ICTJ): مرکز بین‌المللی عدالت انتقالی نهادی است که در راستای تأمین عدالت انتقالی فعالیت می‌کند. این نهاد، کشورهایی را که می‌خواهند برای تأمین صلح دوامدار و تطبیق عدالت بالای جرایم ضدبشری گذشته فعالیت کنند، کمک می‌نماید. محل فعالیت این مرکز، جوامعی است که از حکومت‌های سرکوب‌گر و یا نزاع‌های مسلحانه رهایی یافته‌اند و یا این که در آن کشورها دموکراسی، تازه پایه‌گذاری شده است و هنوز با مشکلات باقی مانده از گذشته اعم از نقض وسیع عدالت و تخطی‌های سیستماتیک حقوق بشری دست و پنجه نرم می‌کنند. برای دریافت اطلاعات بیشتر در مورد این سازمان به آدرس www.ictj.org مراجعه نمایید.

درباره دیده‌بان افغانستان: دیده‌بان افغانستان یک نهاد مدنی افغانی است که دورنمای آن را رسیدن به یک جامعه دموکراتیک، امن، بردبار و برخوردار از عدالت که تمامی شهروندان بتوانند از فرصت‌های مساویانه برخوردار باشند، تشکیل می‌دهد. رسالت این نهاد، انجام فعالیت‌هایی می‌باشد که باعث بهبودی صلح، عدالت و فرهنگ هم‌دیگرپذیری و احترام گذاشتن به حقوق بشری در افغانستان می‌شود. تعهد قوی به دموکراسی، عدالت، حقوق بشر، انکشاف متوازن اجتماعی و اقتصادی کشور، بی‌طرفی، استقلال و تخصص به عنوان رهنمود فعالیت‌ها و ارزش‌های محوری سازمان می‌باشد. برای معلومات بیشتر در مورد دیده‌بان افغانستان به این وبسایت مراجعه کنید: www.watchafghanistan.org